

 Santander

TELEBANCO

PEDRO DE LA ROSA
PILOTO DE CARRERAS

ENTRE LÍNIES

Els mitjans de comunicació, condicionats per la seva dependència de les entitats financeres

TEXT ANDREU MISSÉ
FOTO VICENTE PRUNA

A mitjan març, Andreu Missé va ser guardonat amb el XI Premi Internacional Vázquez Montalbán en la categoria de Periodisme cultural i polític en reconeixement a “una trajectòria professional que ha facilitat la informació econòmica transparent, fiable i comprensible més enllà dels interessos i les pressions”. Prova d’això és aquest article en què Missé critica obertament els mitjans que, hipotecats per les entitats financeres, passen de puntetes per les causes i per les males pràctiques de la crisi econòmica i obvien o minimitzen certes informacions relatives al poder econòmic.

El passat 28 de gener, es va produir un fet històric i dramàtic per als periodistes i per als lectors. Aquell dia, el principal banc del país, el Banco Santander, va fer una exhibició de poder i de domini impressionant sobre els mitjans de comunicació. El banc va comprar les portades de tots els principals diaris (*El País, El Mundo, ABC, La Vanguardia, El Periódico, La Razón i 20 minutos*) per col·locar un anunci de l’entitat financera que ocupava tota la primera plana. Els periodistes i lectors ja sabíem del gran poder de la banca sobre els continguts dels diaris, no tan sols a través de la publicitat, sinó també del crèdit i, sobretot, participant directament al capital com accionistes.

El fet és que aquell dia el director va quedar terriblement desautoritzat. Els dos principals instruments de poder del director d’un diari són la selecció de notícies per a la portada i l’editorial. El 28 de gener, aquells directors van perdre una de les competències més emblemàtiques.

Però no va ser sols una pèrdua per al director, ho va ser també per a les respectives redaccions d’aquells mitjans. El dia abans, com és habitual, es va celebrar la reunió de primera en la qual els redactors en cap o sotsdirectors van anar cantant els principals articles, reportatges i fotografies perquè el director fes la selecció del que considerava més important per destacar a la primera plana. Aquesta selecció de temes per a la portada és, en realitat,

una valoració que reflecteix la importància que el diari dóna a les diferents notícies en què han estat treballant durant el dia els redactors i corresponsals i que creu que poden interessar més el lector.

La portada és també l’aparador amb les ofertes del dia per aconseguir la màxima difusió. Aquell dia la reunió de portada va resultar una funció de teatre perquè no hi havia res per vendre. La portada ja l’havia comprat feia dies el banc.

El pitjor de tot és la normalitat amb què va passar tot. Allò realment inquietant és que aquesta manifestació de poder a la primera plana és un reflex del que passa habitualment, i cada vegada més, a les planes interiors dels diaris. Veiem com determinades informacions financeres, com les notícies relatives a les sancions administratives i condemnes judicials sobre les males pràctiques bancàries que són del màxim interès per als lectors, com a usuaris directes de les entitats, apareixen molt escanyolides i infravalorades. Igualment, tenen un tracte molt favorable a les entitats financeres les informacions relatives al seu comportament fiscal.

El que posa de manifest de manera aclaparadora que un anunci d’una entitat financera ocupi completament la primera plana és la certificació de la pèrdua d’independència dels diaris que estan en mans dels bancs. O dit d’una altra manera; és l’explicitació de

PERFIL

Llicenciat en Dret, Andreu Missé (Barcelona, 1947) ha treballat a *Reporter*, *Primera Plana*, *El Periódico de Catalunya* i *El País*. En aquest darrer mitjà, va ser redactor en cap d'Economia, subdirector i corresponent a Brussel·les. Des del 2013, és soci fundador i director d'*Alternativas Económicas*, una publicació mensual de marcat caràcter social i divulgatiu inspirada en la francesa *Alternatives Economiques*.

la dependència creixent dels diaris en mans de les cada dia més influents entitats financeres. Fa tant sols cinc anys, cap director i cap redacció hagués permès una cosa així, sense protestes.

COBERTURA DEFICIENT

Si els diaris són tan poc independents no poden fer la seva tasca fonamental, la raó d'existir, que és la de dir la veritat. Explicar la veritat dels fets que passen és la primera obligació dels periodistes i dels mitjans de comunicació. És el seu contracte amb els lectors.

Els periodistes som al mig d'una societat molt conflictiva, amb interessos molt oposats, que la crisi ha agreujat. Els ciutadans, especialment els que estan en situació més fràgil, esperen molt de nosaltres. Durant aquets darrers anys, hem vist autèntics crims socials com els desnonaments de desenes de milers de famílies o l'estafa a cents de milers de jubilats i persones senzilles amb pocs coneixements que han vist com els prenen una part dels estalvis amb productes absolutament incomprensibles com les participacions preferents, obligacions subordinades, permutes financeres, clips, saps, clàusules sòl, que han comportat un gran sofriment. La cobertura informativa d'aquets fets ha sigut molt insuficient, desigual i deficient. Ha sigut sobretot anecdòtica i casuística. S'han recollit fets dramàtics, però no s'ha anat al fons. En general, no s'ha fet una anàlisi rigorosa de les causes i dels responsables d'aquestes decisions. Gairebé mai s'ha presentat la crisi com el causant, no el responsable de la crisi.

Els diaris no han tingut la independència necessària del món financer per explicar la veritat completa d'aquets fets. Una informació més lliure hauria permès una contundència més gran en l'exigència de responsabilitats i hauria possibilitat acabar aquestes males pràctiques i situacions. Crec que si els diaris i els governs haguessin fet una anàlisi més aprofundida, com mereixien les situacions dramàtiques de fets tan dramàtics, no s'haurien produït algunes protestes desesperades que són clarament l'expressió de l'últim recurs per defensar la gent més desvalguda de la injustícia més gran que hem viscut.

El rescat de les 40.000 famílies desnonades anualment, segons les dades del Banc d'Espanya, hauria costat uns 500 milions d'euros cada any. Els diners hi eren i hi són. Hem donat a la banca directament més de 80.000 milions d'euros sols en capital dels quals, més de la meitat ja s'han perdut. Per què han sigut tan tous els mitjans amb aquests abusos i violències?

LES NOTÍCIES SOBRE SANCIONS ADMINISTRATIVES I CONDEMNES JUDICIALS PER MALES PRÀCTIQUES BANCÀRIES APAREIXEN INFRAVALORADES

Quan es perd la independència, no tan sols no es pot dir tota la veritat, sinó que també es perd el món de vista. Quan, al maig de 2013, el Tribunal Suprem va anular les clàusules sòl, per considerar-les abusives, va impedir, així, que quatre milions de famílies es beneficiessin de la baixada del tipus d'interès, alguns diaris van destacar en els titulars que la decisió judicial costaria 800 milions a la banca.

En determinats casos, doncs, els diaris havien assumit com a propis els interessos de la banca. Van oblidar de destacar que la mesura era un triomf i un motiu de satisfacció per a milions de famílies que estaven lluitant contra aquest abús. Van oblidar que els beneficis que havia obtingut la banca aquell any superaven el 9.000 milions d'euros i, per tant, era una decisió judicial que feia una mica de justícia i que era perfectament assumible pel sector.

VENDRE'S L'ÀNIMA

Si no som independents, no poden dir les veritables arrels dels fets i elements que estan provocant un creixement tan gran de les desigualtats, una de les conseqüències més terribles de la crisi. I és per això que no es poden prendre mesures per reduir-la. Quan, el 2012, es va saber que el president de CaixaBank havia rebut una pensió de 24 milions d'euros, diversos diaris van rebre fortes pressions de l'entitat financera perquè no es publicués aquesta dada i varen aconseguir que la majoria no la publicués.

Cal remarcar que no és qüestionava la legalitat de la pensió, que era la que li corresponia segons el seu contracte després de molts anys com a directiu a l'entitat. Però si no es poden publicar les dades legals sobre pensions i salaris, com es pot fer un debat seriós sobre la desigualtat? Si no donem als lectors la informació neces-

EL DIARIS NO HAN TINGUT LA INDEPENDÈNCIA NECESSÀRIA DEL MÓN FINANCER PER EXPLICAR LA COMPLETA VERITAT D'AQUESTA CRISI

sària sobre l'evolució de les rendes, salaris i pensions, quin tipus de debat i de mesures es poden plantejar per corregir la creixent desigualtat?

És cert que s'està produint un canvi en el model de negoci. Els poders econòmics entren cada vegada de manera més subtil en el camp dels continguts. Alguns diaris com el *Wall Street Journal* han incorporat un tipus d'articles patrocinats "sponsor generated content".

D'altres, com *The Guardian*, especifiquen molt clarament els diversos tipus de patrocinis, diferenciant les empreses de les fundacions sense ànim de lucre. En cap cas, els patrocinadors poden veure una còpia abans del que es publica. La transparència és la norma. Ara bé, si et compren la primera plana sencera sembla que ja t'has venut l'ànima al dimoni i poc podran dir contra els interessos del comprador.

IMPACTE LIMITAT

És evident que els diaris estan fallant perquè no estan fent la feina fonamental que és subministrar una informació completa i verificada a la ciutadania. Aquesta és una de les múltiples causes i no la més petita de la pèrdua de lectors. Aquesta mancança d'informació completa ha provocat l'aparició de molts mitjans alternatius durant els darrers anys.

La llista és llarga i no para de créixer: *Eldiario.es*, *La Marea*, *Alternativas Económicas*, *Infolibre-Tintalibre*, *Periodisme Plural*, *Mongolia*, *Jotdown*, *el Plural*, *Libero*, *Materia*, *Números Rojos*, *Fiatlux*, *Fronterad*, *Público*, *Periodismo humano*, *Opciones*, *Diagonal*, *La Directa*, *Le Monde Diplomatique-España*, *Rebelión*, *Meneame.net*, *Radiocable.com* i *Periodismo ciudadano*, entre altres. Publicacions que s'uneixen a

publicacions alternatives de llarga trajectòria com *El Viejo topo*, *Papeles* i *Viento Sur*. Alguns en forma exclusiva de digitals i d'altres en forma mixta (digital i paper).

Aquest és un fenomen molt important que reflecteix la vitalitat d'un col·lectiu amb centenars de periodistes que busquen com fer un periodisme independent, de qualitat, rigorós i fiable. Encara que la realitat és que aquest nou periodisme té un impacte limitat. És important per la tasca d'informar directament un creixent nombre de lectors, si bé cal tenir en compte la influència que tenen sobre els grans mitjans, els que arriben a la major part de la població.

Els grans mitjans, ja siguin de premsa escrita, digitals, ràdio o televisió estan plens d'excel·lents periodistes. La crisi econòmica i la

AVUI DIA, ENS TROBEM QUE HEM TORNAT A L'ESTIL ENTRE LÍNIES PER ELUDIR EL DOMINI DEL PODER FINANCER

revolució tecnològica se n'estan aprofitant per fer una verdadera liquidació de les redaccions. En els darrers set anys, s'han destruït quasi 12.000 llocs de treball. Molts periodistes han sigut reconvertis a la condició d'autònom fent les mateixes tasques que feien abans. Doncs bé, malgrat tot això, cal destacar els esforços de molts companys en defensa d'un periodisme independent.

Les lluites de molts periodistes per defensar el màxim d'independència són conegudes per molts lectors que han tornat a aprendre a llegir entre línies. En aquest país, ja vàrem tenir una època de molts bons periodistes que escrivien entre línies per esquivar la repressió política. Ara, hem tornat a l'estil entre línies per eludir el domini del poder financer. Actualment, disposem d'un periodisme alternatiu, però necessitem també els periodistes del grans mitjans per aconseguir que la major part de la població pugui exercir el dret a una informació independent. Ç